

CIVIL
proces
sen
Bernhard
Gomard

gad
o

2. udgave

Indholdsfortegnelse

Afsnit I. Civilprocessens emnekreds og grundprincipper 23

Kap.1 Civilprocessen som juridisk disciplin 23

1.1. Processuel og materiel ret 23

1.2. Civilprocesret og anden procesret 27

1.3. Civilprocessens grundprincipper 28

Kap.2 Domstolenes (den dømmende magts) statsretlige stilling 32

2.1. Domstolenes forhold til lovgivningsmagten 32

2.2. Domstolenes forhold til forvaltningen 34

2.2.1. Begrebet domstole 34

2.2.2. Materiel afgrænsning af dømmende myndighed 36

2.3. Domstolskontrol med forvaltningen 38

2.4. Den europæiske Menneskerettighedskonvention 43

2.5. Domstolenes opgaver uden for den egentlige retspleje 44

Kap.3 Civilprocessens lovgrundlag 49

3.1. Retsplejeloven 49

3.2. Intertemporal procesret 51

3.3. Retsafgiftsloven 52

3.4. Færøerne og Grønland 54

3.5. Litteratur 55

Afsnit II. Sagsbehandlingen i 1. instans 57

Kap.4 Almindelig orientering om sagsbehandlingen 57

4.1. Fremstillingens plan 57

4.2. Påstande, anbringender og beviser 57

4.3. Forberedelse og domsforhandling 59

Kap.5 Sagens forberedelse ved udtagelse af stævning 63

5.1. Sagens forberedelse 63

5.2. Sagens anlæg 65

5.3.	Stævningens forkyndelse (Tingfæstning)	70
5.4.	Inkamination og deduktion	72
5.5.	Stævningens indhold og forkyndelse	72
5.5.1.	Stævningens indhold og bilag	72
5.5.2.	Forkyndelse	78
5.5.3.	Stævnevarsel	80
Kap.6.	Sagens videre forberedelse	82
6.1.	Retsplejelovens regler, forskelle mellem byrets- og landsretssager	82
6.2.	Forberedelse af byretssager	84
6.3.	Forberedelsen af landsretssager	85
6.4.	Udsættelse	90
Kap.7	Domsforhandling	91
Kap.8	Inddragelse af nyt processtof i sagen. Koncentrationsmaksime og præklusion	96
8.1.	Problemstillingen	96
8.2.	Retsplejelovens præklusionsregler	99
8.3.	Norsk og svensk ret	102
8.4.	Uddybning af baggrunden for reglen i § 363	102
8.5.	Præklusion i retspraksis	105
Kap.9	Udeblivelse	108
9.1.	Almindelig orientering. Fremstillingens plan	108
9.2.	Begrebet »udeblivelse« i Retsplejelovens udeblivelsesregler	111
9.3.	Dispositive sager	114
9.3.1.	Udeblivelse inden påstandende er nedlagt	114
9.3.2.	Udeblivelse under den senere del af forberedelsen	120
9.3.3.	Udeblivelse fra domsforhandlingen	122
9.4.	Indispositive sager	123
9.4.1.	Faderskabssager	123
9.4.2.	Umyndiggørelsessager	124
9.4.3.	Ægteskabssager	124
9.5.	Appel og genoptagelse	125
9.5.1.	Appel	125
9.5.2.	Genoptagelse	128
9.5.3.	Genoptagelse i faderskabssager	131
Kap.10	Sagens ophævelse	132

10.1.	Begrebet ophævelse af sagen	132
10.2.	Hvornår kan en sag hæves	132
10.3.	Sagsomkostninger, rettergangsbøder, fristafbrydelse	134

Afsnit III. Parterne og proceskravet 135

Kap.11.	Parter, partshabilitet og procesfuldmagt	135
11.1.	Begrebet en part (procespart)	135
11.2.	Partshabilitet	138
11.2.1	Begrebet partshabilitet	138
11.2.2.	Fysiske personer	138
11.2.3.	Juridiske personer	139
11.3.	Proceshabilitet	141
11.4.	Udlændinges stilling i processen	148
11.5.	Procesfuldmagt (rettergangsfuldmagt)	150
11.5.2.	Stiftelse og ophør	151
11.5.3.	Indhold	151
11.5.4.	Partens stilling	154
11.5.5.	Substitution	154
11.5.6.	Bevis for procesfuldmagt	155
Kap.12	Formalitet og realitet	156
12.1.	Begrebsbestemmelser	156
12.2.	Sondringens betydning	158
Kap.13	Proceskravets formål	170
13.1.	Retsbeskyttende procesformål	170
13.2.	Privat håndhævelse af den offentligretlige reguleringslovgivning	173
Kap.14	Fuldbyrdelsessøgsmål og anerkendelsessøgsmål	179
14.1.	Begreberne fuldbyrdelsesdom og anerkendelsesdom, konstatende dom og konstitutiv dom (statusdom)	179
14.2.	Betingelserne for fuldbyrdelsesdom	183
14.3.	Betingelserne for anerkendelsesdom	188
14.3.1.	Formålet med eller interessen i at opnå anerkendelsesdom	188
14.3.2.	Betingelser for realitetsbehandling (admittering) af anerkendelsessøgsmål	189

- 14.3.2.1. Retsuvished 189
- 14.3.3.2. En konkret situation 189
- 14.3.2.3. Aktualitet 191
- 14.3.2.4. Spørgsmål af interesse for sag mod tredjemand 195
- 14.3.2.5. Sikring af effektiv kontrol med offentlige myndigheder 195
- 14.3.2.6. Forståelse (fortolkningen af den offentlige reguleringslovgivning 196
- 14.3.3. Anerkendelsessøgsmål som ikke kan påkendes i realiteten 198
- 14.3.4. Begrebet »retlig interesse« 198
- 14.4. Isoleret bevisoptagelse 200
- Kap.15 Objektiv kumulation 205**
 - 15.1. Sager med en flerhed af krav og parter 205
 - 15.2. Oprindelig, objektiv kumulation fra sagsøgerens side 210
 - 15.3. Efterfølgende, objektiv kumulation fra sagsøgerens side 214
 - 15.4. Modkrav (objektiv kumulation fra sagsøgtes side) 215
- Kap.16 Subjektiv kumulation 223**
 - 16.1. Definition og anvendelse af instituttet subjektiv kumulation 223
 - 16.2. Oprindelig subjektiv kumulation 223
 - 16.2.1. Betingelserne for objektiv kumulation skal være opfyldt 223
 - 16.2.2. Rettens kompetence og procesmåden 224
 - 16.2.3. Sammenhæng mellem kravene 225
 - 16.2.4. Behandlingen af sager med flere parter 227
 - 16.3. Adcitation 228
 - 16.3.1. Adcitation fra sagsøgeren 228
 - 16.3.2. Adcitation fra sagsøgte 229
 - 16.3.3. Fremgangsmåden ved adcitation 230
 - 16.4. Hovedintervention 231
 - 16.4.1. Almindelig karakteristik af hovedintervention 231
 - 16.4.2. Betingelserne for hovedintervention 232
 - 16.4.3. Fremgangsmåden ved hovedintervention 234
 - 16.5. Biintervention og procesunderretning (litis denuntiatio) 234
 - 16.5.1. Biintervention 234

- 16.5.1.1. Betingelser 234
- 16.5.1.2. Fremgangsmåden ved biintervention 237
- 16.5.2. Procesunderretning (litis denuntiatio) 239
- 16.6. Særregler om kumulation m.m. i andre love 241
- Kap.17 Nødvendigt procesfællesskab 243**
- Kap.18 Succession 244**
 - 18.1. Materielretlig og processuel succession 244
 - 18.2. Succession på sagsøgerens side 245
 - 18.3. Succession på sagsøgtes side 249
 - 18.4. Gennemførelse af successionen 251
- Afsnit IV. Almindelige regler om sagsbehandlingen 253**
- Kap.19 Mundtlighed 253**
 - 19.1. Fællesgrundsætninger for al judiciel sagsbehandling 253
 - 19.2. Mundtligt behandlede sager 253
 - 19.3. Skriftligt behandlede sager 259
 - 19.3.1. Første instanssager 259
 - 19.3.2. Appelsager 260
- Kap.20 Offentlighed 261**
 - 20.1. Hovedreglen om retsplejens offentlighed 261
 - 20.2. Adgangen til offentlige retsmøder 263
 - 20.3. Lukkede retsmøder 264
 - 20.4. Afgørelsen om dørlukning 266
 - 20.5. Adgangen til lukkede retsmøder 266
 - 20.6. Referat af retsmøder 267
- Kap.21 Grundlaget for rettens afgørelse og dets tilvejebringelse. Forhandlingsmaksimen 270**
 - 21.1. Forhandlingsprincippet 270
 - 21.1.1. Grundbestemmelserne om parternes autonomi 270
 - 21.1.2. Rettens aktive (materielle) procesledelse 274
 - 21.1.3. Forhandlingsprincippet og dispositionsfrihed 278
 - 21.1.4. Forhandlingsprincippet og kontradiktion 280
 - 21.2. Påstande 282
 - 21.3. Anbringender 284

21.4.	Beviser	287
21.4.1.	Forhandlingsprincippet	287
21.4.2.	Partsforklaring og formløs udspørgning af parterne	288
21.4.3.	Vidneforklaring	290
21.4.4.	Syn og skøn	291
21.4.5.	Notoriske kendsgerninger	292
21.5.	Retsregler	293
21.5.1	Erkendelse af retssystemets indhold og formulering af anbringender	293
21.5.2.	Kutymer og standarder	297
21.5.3.	»Sidespørgsmål«	298
21.5.4.	Fremmed ret	299
Kap.22	Parternes aftaler om sagens genstand og om procesførelsen. Dispositionsmaksimen	305
22.1.	Dispositionsmaksimen	305
22.1.1.	Deklaratoriske procesregler	306
22.1.2.	Dispositionsadgang for én part	306
22.2.	Aftaler om sagens genstand	307
22.3.	Aftaler om procesførelsen	307
Kap.23	Retsforlig	310
Kap.24	Bevisførelse. Bevisafgørelse	317
24.1.	Genstanden for bevisførelse og bevisafgørelse	317
24.2.	Bevisafgørelsens elementer: bevisvurdering og beviskrav	322
24.2.1	Beviset vægt	322
24.2.2.	Beviskravet	326
Kap.25	Beviskravet i forskellige situationer	329
25.1.	Begreberne beviskrav, objektiv og subjektiv bevisbyrde, bevisførelsesbyrde	329
25.2.	Oplysningspligt	333
25.3.	Almene synspunkter på reglerne om beviskravet (bevisbyrdefordelingen)	335
25.4.	Lovfæstede specielle beviskravsregler	337
25.5.	Beviskravsregler uden særlig lovhjemmel	339
Kap.26	Umiddelbar og middelbar bevisførelse	344
26.1.	Fordele og ulemper ved bevisumiddelbarhed	344
26.2.	Bevisførelsen i 1. instans	345

26.3.	Bevisførelsen i anken	347
Kap.27	Partsforklaring	348
kap.28	Vidneforklaringer	351
28.1.	Begrebet et vidne	351
28.2.	Vidnepligten	352
28.3.	Vidneudelukkelse	355
28.4.	Vidnefritagelse	360
28.4.1.	Den almindelige vidnefritagelse	360
28.4.2.	Pressens vidnefritagelse	363
28.5.	Fællesregler for vidneudelukkelse og vidnefritagelse	364
28.6.	Fremgangsmåden ved vidneførsel	365
28.7.	Vidnetvang. Sanktioner	366
Kap.29	Bevisdokumenter	367
29.1.	Begrebet et bevisdokument	367
29.2.	Dokumenters bevisværdi	368
29.2.1.	Ægthed	368
29.2.2.	Rigtighed	369
29.3.	Fremlæggelse af dokumenter. Editionspligt	370
29.3.1.	Egne dokumenter	370
29.3.2.	Modpartens editionspligt	371
29.3.3.	Trediemands editionspligt	374
29.3.4.	Fremgangsmåden ved editionspålæg	374
29.3.5.	Almindeligt tilgængelige dokumenter	375
Kap.30	Syn og skøn og anden sagkyndig bistand	377
30.1.	Sagkyndig medvirken i processen	377
30.2.	Retsplejelovens regler om syn og skøn	381
30.3.	Nyt og skøn	385
Afsnit V.	Retsafgørelser	387
Kap.31	Retsafgørelsens form, indhold og afsigelse	387
31.1.	Form	387
31.1.1.	Brugen af domsform	387
31.1.2.	Delafgørelser af realitetsspørgsmål	388
31.1.3.	Delafgørelser af formalitetsspørgsmål	391
31.1.4.	Kendelse eller beslutning	392

- 31.2. Indhold 392
 - 31.2.1. Konklusion 392
 - 31.2.2. Præmisserne 395
- 31.3. Afsigelse 400
- Kap.32 Votering og afstemning i kollegiale retter 401
 - 32.1. Rådslagning og votering 401
 - 32.2. Afstemning 402
- Kap.33 Sagsomkostninger, Fri Proces, Processtraffe 408
 - 33.1. Sagsomkostninger 408
 - 33.2. Fri proces 412
 - 33.2.1. Fri proces til ubemidlede 412
 - 33.2.2. Beneficium processus gratuiti 414
 - 33.2.3. Fri proces efter rettens bestemmelse 415
 - 33.2.4. Klage- og ankenævnsager 415
 - 33.3. Retshjælp for ubemidlede 416
 - 33.4. Retshjælpsforsikring 417
 - 33.5. Processtraffe 418
 - 33.5.1. Rettergangsbøder 418
 - 33.5.2. Rettergangspoliti 418
- Afsnit VI. Prøvelse af retsafgørelser (retsmidler). Retskraft 419**
- Kap.34 Almindelig orientering om prøvelse af retsafgørelser 419
 - 34.1. Appel, genoptagelse, omgørelse og berigtigelse 419
 - 34.1.1. Appel. To-instanssystemet 419
 - 34.1.2. Genoptagelse 421
 - 34.1.3. Omgørelse 421
 - 34.1.4. Rettelse 422
 - 34.2. Anke og kære 422
 - 34.3. Appelrettens prøvelsesadgang 424
- Kap.35 Fællesregler for anke 425
 - 35.1. Oversigt og statistik 425
 - 35.2. Ankebeføjelse 426
 - 35.3. Ankeafkald 429
 - 35.4. Ændringer i sagsgenstanden 433
 - 35.4.1. Begrænsning af ankesagen 433

- 35.4.2. Udvidelse af ankesagen 433
- 35.4.3. Kumulation i ankesager 435
- 35.5. Afgørelsen i ankesagen 436
 - 35.5.1. Grundlaget for afgørelsen. Forhandlingsprincippet 436
 - 35.5.2. Dommen 437
 - 35.5.3. Konstitutive dommes virkninger 439
 - 35.5.4. Dommens tilbagevirkende kraft 440
- 35.6. Ankens og ankemulighedens betydning for dommens virkninger 441
 - 35.6.1. Retskraft 441
 - 35.6.2. Fuldbyrdelsesdommens eksigibilitet 441
- Kap.36 Anke til landsret 442
 - 36.1. Ankefristen 442
 - 36.1.1. Ordinær anke 442
 - 36.1.2. Anke med anketilladelse fra Justitsministeriet. (Oprejsningsbevilling) 443
 - 36.1.3. Anketilladelse fra Højesteret 445
 - 36.2. Nye påstande, anbringender og beviser (nova) 446
 - 36.3. Ankesagens behandling 447
 - 36.3.1. Forberedelsen 447
 - 36.3.2. Domsforhandlingen 451
 - 36.3.3. Udeblivelse 452
 - 36.3.3.1. Udebliver appellanten 452
 - 36.3.3.2. Udebliver indstævnte 453
 - 36.3.3.3. Udebliver begge parter 454
- Kap.37 Anke til Højesteret 454
 - 37.1. Adgangen til anke til Højesteret 454
 - 37.2. Ankesagens behandling 455
- Kap.38 Kære 458
 - 38.1. Anvendelsesområdet for kære 458
 - 38.2. Beføjelsen til at kære 458
 - 38.3. Frister 459
 - 38.4. Tredieinstansbevilling 461
 - 38.5. Behandlingen af kæresager 462
 - 38.6. Kærens virkning 464
- Kap.39 Retskraft 464

- 39.1. Begreb og terminologi 464
- 39.2. Retskraftens begrundelse 466
- 39.3. Oprindelige og efterfølgende omstændigheder 468
- 39.4. Andre krav end de påkendte 469
- 39.5. Parterne og trediemand 470
- 39.6. Planen for kapitlerne 40 og 41 470
- Kap.40 Retskraftige afgørelser 471
 - 40.1. Grundlaget for retskraft 471
 - 40.2. Beslutninger og kendelser 471
 - 40.3. Domme 472
 - 40.4. Retsforlig 474
 - 40.5. Voldgiftskendelser 475
 - 40.6. Udenlandske domme og forlig 476
- Kap.41 Retskraftens rækkevidde 482
 - 41.1. Hvad en dom eller kendelse har afgjort 482
 - 41.2. Afgørelser om modkrav 484
 - 41.3. Afvisningsvirkningen. Retskraft som afvisningsgrund 485
 - 41.3.1. Hovedsynspunkter 485
 - 41.3.2. Proceskrav 486
 - 41.3.3. Anbringender 487
 - 41.3.4. Beviser 489
 - 41.3.5. Retsregler 489
 - 41.4. Retskraftens præjudicielle virkning 490 a
 - 41.5. Udstykning 493
 - 41.5.1. Et eller flere krav 493
 - 41.5.2. Adgangen til udstykning 494 a
 - 41.5.3. Forbehold om udstykning 497
 - 41.5.4. Virkningen af udstykning 498
 - 41.6. Retskraftens subjektive begrænsning 498
 - 41.6.1. Virkning inter partes 498
 - 41.6.2. Repræsentation 499
 - 41.6.3. Successorer 501
 - 41.6.4. Enerettigheder m.m. 501
 - 41.6.5. Ejendoms- og mortifikationsdomme 502
 - 41.6.6. Familieretlige statusdomme 502
 - 41.7. Påses retskraftvirkningen ex officio? 503

Afsnit VII. Domstolene, dommerne og advokaterne 505

- Kap.42 Domstolenes organisation 505
 - 42.1. Oversigt 505
 - 42.2. Almindelige domstole 514
 - 42.2.1. Begrebet 514
 - 42.2.2. Byretterne 514
 - 42.2.3. Landsretterne 516
 - 42.2.4. Højesteret 516
 - 42.3. Særlige domstole 518
 - 42.3.1. Sø- og Handelsretten 518
 - 42.3.2. Den særlige Klageret 521
 - 42.3.3. Andre særlige domstole 521
 - 42.4. Ekstraordinære domstole 524
- Kap.43 De almindelige domstoles saglige kompetence 525
 - 43.1. Kompetencereglernes betydning og virkning 525
 - 43.2. Byretternes kompetence i civile sager 527
 - 43.2.1. 200.000 kroners-reglen (»byretsgrænsen«) 527
 - 43.2.2. Familieretlige sager 529
 - 43.2.3. Visse sager om fast ejendom 529
 - 43.2.4. Sager om mortifikation og ejendomsdom 530
 - 43.2.5. Den hurtige retsforfølgning (kapitel-41-sager) 530
 - 43.2.6. Medhjælper- og lærlingesager 531
 - 43.2.7. Sager om administrativ frihedsberøvelse 531
 - 43.2.8. Færdelserstatningssager 532
 - 43.2.9. Vedtagelse af byretsbehandling 532
 - 43.2.10. Henvielse til landsret 533
 - 43.3. Første instanssager ved landsret 535
 - 43.4. Kumulation 536
- Kap.44 De almindelige domstoles stedlige kompetence 536
 - 44.1. Begrebet stedlig kompetence (værneting) 536
 - 44.2. Hjemting 537
 - 44.2.1. Fysiske personer 537
 - 44.2.1.1. Bopæl 537
 - 44.2.1.2. Anden stedlig tilknytning end bopæl. Ophold 539

44.2.1.3. Danske som ikke er undergivet det fremmede bopælslands domsmyndighed	540
44.2.2. Juridiske personer	540
44.2.2.1. Staten	540
44.2.2.2. Selskaber og foreninger m.v.	541
44.3. Undtagelsesværneting	543
44.3.1. Almindelige regler om undtagelsesværneting	543
44.3.2. Sager om fast ejendom	543
44.3.3. Sager mod erhvervsdrivende	545
44.3.4. Regnskabs- eller forvaltningsværneting	546
44.3.5. Opfyldelsesværneting	546
44.3.6. Deliktsværneting (Fornærmelsesværneting)	547
44.3.7. Værneting i skiftesager	549
44.4. Udlændinges værneting	550
44.4.1. Værneting efter reglerne om indlændinge	550
44.4.2. Det særlige værneting for udlændinge efter § 248, stk. 2	550
44.4.3. Begrænsninger af godsværneting	555
44.4.4. Domstolenes internationale kompetence i særlige arter af sager	556
44.5. Værnetingsaftaler	557
44.5.1. Almindelige regler om værnetingsaftaler	557
44.5.2. Internationale værnetingsaftaler	560
44.6. Kumulation	562
Kap.45 Dommeres, retsassessorers og dommerfuldmægtiges tjenstlige stilling	562
45.1. Udnævnelse og konstitution	562
45.1.1. Juridiske fagdommere	562
45.1.2. Fagkyndige meddommere	565
45.1.3. Dommerfuldmægtige og retsassessorer	566
45.2. Ansvar for udøvelsen af dommergerningen	568
45.2.1. Disciplinæransvar	568
45.2.1.1. Retspræsidenterne	569
45.2.1.2. Klageretten	569
45.2.1.3. Justitsministeriet	570
45.2.1.4. Folketingets Ombudsmand	571

45.2.2. Strafansvar	571
45.2.3. Erstatningsansvar	572
45.2.3.1. Processuelle regler	572
45.2.3.2. Materielle regler	573
45.3. Afskedigelse	575
Kap.46 Inhabilitet (habilitetsmangel)	576
46.1. Begreberne almindelig og speciel habilitet	576
46.2. Almindelige habilitetsmangler	576
46.3. Specielle habilitetsmangler	578
46.3.1. Inhabilitetstilfældene	578
46.3.2. Inhabilitetens betydning for en afsagt dom eller kendelse	582
Kap.47 Advokaterne	582
47.1. Almindelig orientering	582
47.2. Betingelserne for erhvervelse af advokatbeskikkelse	585
47.3. Ophør af retten til at udøve advokatvirksomhed	588
47.3.1. Deponering	588
47.3.2. Betalingsstandsning, konkurs og umyndiggørelse	589
47.3.3. Sindssygdом	589
47.3.4. Strafbart forhold	589
47.4. Advokaters møderet	590
47.5. Advokaters stilling i den civile retspleje	592
47.5.1. Retten til at møde selv	592
47.5.2. Advokaters eneret Møde ved slægtninge og ansatte	593
47.5.3. Juridisk bistand fra andre end advokater	595
47.5.4. Pligt til at påtage sig retssager	595
47.5.5. Advokatsalærer	596
47.6. Advokatsamfund, advokatpligter og disciplinæransvar	598
47.6.1. Advokatsamfundet	598
47.6.2. Advokatpligter	599
47.6.3. Disciplinæransvar	600
47.7. Strafansvar	602
47.8. Advokatansvar og Erstatningsfonden	602
47.9. Advokatfuldmægtige	604

- Kap.48 Oversigt over de specielle procesregler 607
- Kap.49 Vekselprocessen (Den hurtige retsforfølgning) 611
 - 49.1. Hvilke sager kan behandles efter Retsplejelovens kapitel 41? 611
 - 49.2. Kapitel 41-behandling er fakultativ 613
 - 49.3. Procesmåden 614
- Kap.50 Mortifikation og ejendomsdom 617
 - 50.1. Mortifikation 617
 - 50.1.1. Værdipapirer 617
 - 50.1.2. Betingelser for mortifikation 618
 - 50.1.3. Fremgangsmåden ved mortifikation ved dom 619
 - 50.1.4. Mortifikationsdommens virkning 620
 - 50.2. Mortifikation af fuldmagter 621
 - 50.3. Mortifikation af servitutter, brugsrettigheder og grundbyrder 621
 - 50.4. Ejendomsdom 623
- Kap.51 Ægteskabssager 624
 - 51.1. Hvilke sager er ægteskabssager 624
 - 51.2. Domstolenes kompetence 626
 - 51.2.1. International kompetence 626
 - 51.2.2. Saglig og stedlig kompetence 630
 - 51.3. Parterne 630
 - 51.4. Procesmåden 632
 - 51.4.1. Afvigelser fra forhandlingsprincippet 632
 - 51.4.2. Andre særregler om ægteskabssager i 1. instans 635
 - 51.4.3. Appel 636
 - 51.4.4. Prækclusion 638
- Kap.52 Faderskabssager 638
 - 52.1. Baggrunden for de processuelle særregler om faderskabssager 638
 - 52.2. Hvilke sager er faderskabssager? 639
 - 52.3. Domstolenes kompetence 640
 - 52.3.1. International kompetence 640
 - 52.3.2. Saglig kompetence 642
 - 52.3.3. Stedlig kompetence 643
 - 52.4. Sagens behandling 643
 - 52.4.1. Rettens officialvirksomhed 643

- 52.4.2. Proceshabilitet og møde 646
- 52.4.3. Offentlighed 647
- 52.4.4. Ophævelse af sagen. Retsforlig 647
- 52.5. Anke og genoptagelse 648
- Kap.53 Umyndiggørelse og lavværgemål 651
 - 53.1. Almindelig orientering 651
 - 53.2. Kompetencen 652
 - 53.2.1. International kompetence 652
 - 53.2.2. Stedlig kompetence 653
 - 53.2.3. Saglig kompetence 653
 - 53.3. Begæring om umyndiggørelse 653
 - 53.4. Procesmåden 654
 - 53.5. Ophævelse af umyndiggørelse og lavværgemål 656
- Kap.54 Prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse og af beslutning om adoption uden samtykke 656
 - 54.1. Prøvelse af administrativ frihedsberøvelse 656
 - 54.1.1. Anvendelsesområdet for Retsplejelovens kapitel 43 a 656
 - 54.1.2. Kompetence 658
 - 54.1.3. Sagens parter 659
 - 54.1.4. Procesmåden i 1. instans 660
 - 54.1.5. Appel 663
 - 54.1.6. Erstatning for ulovlig frihedsberøvelse 664
 - 54.2. Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke 664
 - 54.2.1. Adoptionslovens samtykkeregler 664
 - 54.2.2. Kompetence 665
 - 54.2.3. Parterne 665
 - 54.2.4. Sagsbehandlingen i retten 666
 - 54.2.5. Appel 667
- Kap.55 Forbrugersager 667
 - 55.1. Oprettelsen af Forbrugerklagenævnet 667
 - 55.2. Forbrugerklagenævnets kompetence 668
 - 55.3. Forbrugerombudsmanden 673

Kap.56 Voldgift 675

- 56.1. Valget mellem domstolene og voldgift 675
- 56.2. Hvilke tvister kan afgøres ved voldgift? 677
- 56.3. Voldgiftsaftalers indgåelse og fortolkning 680
- 56.4. Voldgiftsaftalers ugyldighed 685
- 56.5. Voldgiftsrettens sammensætning 686
- 56.6. Sagsbehandlingen ved voldgiftsretten 689
- 56.7. Voldgiftskendelsen. Retsanvendelse og begrundelse 691
- 56.8. Tvangsfuldbyrdelse 695
- 56.9. International og udenlandsk voldgift 696
- 56.10. Anden voldgift end frivillig voldgift 698

Afsnit I. Civilprocessens emnekreds og grundprincipper

Kapitel 1 Civilprocessen som juridisk disciplin

1.1. Processuel og materiel ret

I Romerretten og i ældre engelsk ret er retsreglerne ikke beskrevet ved hjælp af rettigheder og forpligtelser, men ved hjælp af begrebet aktioner. Regler om en *actio* går ud på, at der i bestemt angivne tilfælde består en adgang til at gå til domstolene og opnå dom. Måske kunne en person også have behov for retsbeskyttelse i tilfælde, der ikke omfattes af de beskrevne aktioner, men hvor ingen aktion findes, kan domstolene ikke yde nogen bistand. Dette stive system mildnes vel gennem tiden i Romerretten ved prætors virksomhed og i England ved udviklingen af Equity ved siden af Common Law, men det fundamentale udgangspunkt, at retssystemet består af et antal søgsmålsmuligheder, *actiones*, fastholdes langt op i tiden.¹

I andre retssystemer og i nyere engelsk og romanistisk ret er situationen en anden. Retsordenens alfa og omega er ikke aktionskataloget. I stedet arbejdes med en sondring mellem *materielle* rettigheder og forpligtelser og *processuelle* regler som et akcessorisk normsystem til den materielle ret. De processuelle regler drejer sig om gennemførelsen af de bestående rettigheder og forpligtelser. Opdelingen af retssystemet i regler om materielle rettigheder og processuelle regler om hævdelsen af rettighederne er en selvfølge for en naturretlig opfattelse. Naturretens rettigheder kan bestå uafhængigt af et retsligt tvangssystem. For senere tiders positivistiske, pragmatiske tankegange er denne dualisme i retsordenen derimod ikke en selvfølge. En definition af retskrav

1. Se bl.a. *Buckland and Mac Nair*: Roman law and Common law, 2.

udgave 1952, s. 409 f og *Maine*: Early Law and Custom, kapitel 9.

de forskellige og systematiske lære- og læntilgange i
behandling af gamle værniger ved danske domstole.
De forskellige forordninger der er gennemført siden
1 udgaven udkom i 1977, er indarbejdet og henstil-
lingen er i det hele på ny gennemarbejdet og revideret
også under henvisningen til den omfattende repræsen-
tion foretaget for de senere år.

Bogen er læst af jura-facultetets udvalgte af 1984.

Bogens forfatter, Bernhard Gmüdel, er professor ved
Københavns Universitet. 2 udgaven er skrevet i
samarbejde med Allan Valheim, som er lektor i processen
ved Århus Universitet.

ISBN 87-12-44106-7